

Miklósi László: Két különböző kérdésre kell válaszolni, és ezekből más és más következtetést vonhatunk le. Az eddigi történelemtanítás eredményességét illető kérdés mindenképpen tanulságos lehet. Az erről szóló beszélgetésnek igen jó kiindulópontja lehet a felmérésnek az a kérdése, hogy a második világháborúban melyik állam hova tartozott. Nem vitás, hogy ezt 1960-ban, '70-ben, '80-ban, '90-ben vagy '96-ban is tudniuk kell, kellene már az általános iskolát végzett embereknek. Ugyanakkor nem vonatkoztathatunk el attól, hogy ezekben a válaszokban a társadalom tudata is tükröződik. Ettől különbözik az elsőként fölvetett, a nemzetiségekre, kisebbségekre vonatkozó kérdés. Erről a témáról a korábbi történelemtanításban nem volt szó, illetve nagyon kevés szó esett, ezért ez nem a történelemtanítás eredményességének a kérdése, hanem a történelemtanítás megújításáé. Ezek a problémák persze összefüggnek, de érdemes őket szétválasztani a vitában. Jómagam úgy gondolom, hogy a történelemtanítás korszerűbbé tételét nem csupán a – főként politikatörténeti dominanciájú – hagyományos történelemtanítás megújítására kellene korlátozni. Nemcsak annak az eredményességét, hatékonyságát kellene növelni, hanem egy olyan történelemtanítást látnék szívesen – és ezzel, gondolom, nem vagyok egyedül a mai beszélgetésben –, amelyben az életmódtörténet, gazdaságtörténet, mentalitástörténet stb. jóval nagyobb súlyt kapna, mint a korábbiakban. Természetesen a politikatörténet nem számúzhető a történelemtanításból, inkább új arányok kialakítására, a tananyagbeosztásra és a tanítandók súlypontjaira gondolok. Úgy vélem, hogy a NAT ebbe az irányba igyekszik elmozdulni, és ez jó elmozdulás a korábbiakhoz képest.

Száray Miklós: A jelenismeret és a történelemtanítás szembeállítását bizonyos értelemben én sem értem. Azért nem értem, mert vannak olyan tantárgyak, például a földrajz, amely egyértelműen a jelen történéseit tisztázza gazdasági alapokon. Természetesen a kettőt – a jelent és a múltat – egybe lehet olvasztani, és ezen a módon föl lehet építeni egy tantervet. Voltak erre kísérletek korábban is. De ennek nincs sok értelme, hiszen – véleményem szerint – a rendszeres történelemoktatás, még ha konzervatív felfogásban is, előkészíti a jelenismeretet. Történelem nélkül nem hiszem, hogy lehetne a jelent tanítani. Nem hiszem, hogy ellentétbe lehetne állítani a jelenkor oktatását és a hagyományos történelemtanítást. Éppen a második világháború példája mutatja, hogy pontosan azok az adatok hiányoznak a gyerekek fejéből, amelyek a hagyományos, kronologikus és politikatörténeti központú oktatás keretében sajátíthatók el. Természetesen kell bővíteni a történelemtanítás kereteit, de nem úgy, hogy a kronologikus tanítást háttérbe szorítjuk, hiszen még az ott elsajátítható legfontosabb ismeretek sincsenek meg a gyerekek fejében. Amikor én egyetemre jelentkeztem 73-ban, akkor olvastam, hogy a bölcsészkarra felvettek 10%-a a székelyekre azt mondta, hogy a Kárpátokban élő románok. Fenntartásokkal kell kezelnünk az ilyen felméréseket.

Szabó Ildikó: Most a nyolcadikosok 38 százaléka azt mondja, hogy Erdélyben a többség székely anyanyelvű.

Száray Miklós: Mindez annak a következménye, hogy a rendszeres történelemtanítást csorbítják. A NAT-tal kapcsolatban ennek újabb veszélyét látom. Tudniillik valóban sok-sok hiányosságot lehet tapasztalni a valamikori keményebb történelemtanítás ellenére. Én is mindig azt hallottam, hogy a mi nemzedékünk egyel rosszabb, mint a megelőző, és hozzá kell tennem, most én is ezt látom. A NAT – ha szabadon értelmezem – megadja a lehetőséget a kronologikus törté-